

पृथ्वी वडापत्र दयेकेगु कुतः

विश्व न्यंककया थी थी पुचलं पृथ्वी वडापत्र दयेका ध्वइत स्थायित्व वीया नितिं आधारभूत सिद्धान्त दयेकेत न्हयचिला च्वंगु झिदँ मयाये धुंकल । ध्वकी सलंस संस्था व द्दलंद्व मनूत संलग्न जुल । सन् १९९२ स जुगू रिओ पृथ्वी सम्मेलनय् सरकारी व गैरसरकारी संगठनया प्रतिनिधिपिन्सं पृथ्वी वडापत्र दयेकेत माःगु पलाः न्हवन । अयसां व ई उलि पाय्छि मजुल । अन्तर्राष्ट्रिय ग्रिन क्रसया नायो मिखाइल गोर्वाचेभ व पृथ्वी परिपद्या नायो मौरिस स्टोडपिनिगु कुतलं सन् १९९४ स पृथ्वी वडापत्र दयेकेगु कुतः न्हयात । ध्वकिया निरीक्षणया नितिं सन् १९९७ स पृथ्वी वडापत्र आयोग नीस्वन । ध्व आयोगया सचिवालय कोष्टारिकाय् पृथ्वी परिपद्या नी स्वन ।

सन् २००० मार्चय् पेरिसय् जुगू पृथ्वी वडापत्र आयोगया बैठकं पृथ्वी वडापत्रयात अन्तिम रूप वीया स्वीकृत याना पिथन । पृथ्वी म्वाकातयेगु वाचा याकेत व थये यायेगु नैतिक कर्तव्यया वारे खँल्हावलहा न्हयाकेत प्रेरित यायेगु तातुना उगु वडापत्र विश्व न्यंकक इनाविल । ध्व वडापत्र प्रभावंकारी शैक्षिक सामग्री जुइया नापं आधारभूत सिद्धान्त व विकास योजना दयेकेत माःगु लिधंसा जुल । सन् २००२ स् जुइगु रियो शिखर सम्मेलन झिदँ क्यंगुया लसताय् ध्व वडापत्रयात संयुक्त राष्ट्र संघीय महासभां पारित यायेत आयोगं कुतः याइ ।

झी थौ इतिहासया थयागु महत्त्वपूर्ण इलय् ध्यनाच्वंगु दु, गन मानव जातिं थःगु भविष्य ल्यये मालाच्वंगु दु । अन्तरनिर्भरता व निर्धोपना अप्वयावं लिसे झीगु भविष्ये भराय् धंगु संकट व आशा नं अप्वया वनी । ध्वकिं न्ह्यज्यावनेत झीसं थीथी संस्कृति व जैविक स्वरूपयात नालाः झी थ्व पृथ्वीया छगू हे मानव परिवार व समुदायया खः, झीगु भाग्य मंकाः खः धकाः स्वीकार यायेमाः । मुक्कं विश्व समाज म्वाकातयेत छप्पं छधी जुया न्ह्यज्यायेमाः । थयागु समाजया नीस्वना प्रकृति, विश्वव्यापी मानव अधिकार, आर्थिक न्याय व शान्ति सुथां लाकेत तिवः वी । थ्व लक्ष्य पूर्वकेत झीसं थ्व खँ थुइकेमा कि झी पृथ्वीया दक्क मनूत छम्ह मेम्हप्रति तःधंगु जैविक समुदायप्रति व भावि सन्ततिप्रति झीगु उत्तरदायित्वया घोपणा याये ।

पृथ्वी मीगु छँ

मानव जाति व्याक्क न्ह्यज्याना च्वंगु ब्रम्हाण्डया छगू व्व खः । पृथ्वी जैविक समुदायया ज्वः मलागु झी च्वनेगु छँ खः । प्राकृतिक शक्तिं अनिशिचत अभियान व आकांक्षायात जिवित याना व्यूगु दु । तर पृथ्वी मानव जीवनया विकासया नितिं माःगु अवस्था विया वी । सिमा, स्वाँमा व जीवजन्तुया व्याक्कं विविधता उत्पादनशील चा, शुद्ध लः फय् थें याःगु वातावरण पद्धतिं हे जैविक समुदायया न्हू धाः व मानव जातिया भिं निर्भर जुइ । सिमित साधनयुक्त विश्व वातावरण दक्क मनूतय् नितिं मंका स्वापूया विषय खः । थौं पृथ्वीया स्थायित्व, विविधता व सौन्दर्यया संरक्षण यायेगु पवित्र ज्या थें जूगु दु ।

विश्व पनिस्थिति

थौं जुयाच्वंगु उत्पादन व उपभोग पद्धतिं वातावरणया विनास, प्राकृतिक साधनया न्हास व थी थी जैविक प्रजातिया लोप याना यंकाच्वंगु दु । समुदायत न्हंका यंका च्वंगु दु । विकासया प्रतिफल न्यायसंगत कथं इनेगु ज्या जुयाच्वंगु

साधनया न्हास व थी थी जैविक प्रजातिया लोप याना यंकाच्वंगु दु । समुदायत न्हंका यंका च्वंगु दु । विकासया प्रतिफल न्यायसंगत कथं इनेगु ज्या जुयाच्वंगु मद्दु । तःमि व चीमिवर्गया गाः तःजाः जुयावना च्वंगु दु । अन्याय, अज्ञानता व सशस्त्र संघर्ष कुं कुलामय न्यनावना च्वंगु दु । थपिं फुक्क विपत्तिया कारणं जूगु खनेदु । कःघायां कःधाये मफइकथं अप्वयावंगु जनसंख्या वातावरण व सामाजिक संयन्त्रं क्ववुयां क्ववुइमफइगु जूगु दु । विश्व सुरक्षाया थां वाराक्कारां संगु दु । ध्व प्रवृत्ति अपरिहार्य मखुसां तसकं ग्यानापुसे च्वं ।

कन्हया हाथ्या

थौं झीसं निगूलि छगू ल्यये मालाच्वंगु दु - यात पृथ्वी व थःथम्हं छम्ह मेम्हया हेरविचार यायेत विश्वव्यापी मंका व्यवस्था यायेमाल वा जैविक विविधताया नापं थःगु विनासया ग्यानापुगु कु क्ववुइमाल । झीगु मूल्य, संस्था व जीवनपद्धति आधारभूत हिलासु हयेमाःगु दु । यक्व मुंकेगु, मखुसे यक्व दया झीगु आधारभूत आवश्यकता पूवंगुयात हे विकास जूगु धका चायेके माः । झीगु क्रियाकलापं वातावरणय् लाइगु प्रतिकूल प्रभाव म्ह यायेगु ज्ञां, प्रविधि व झी दक्वसित माःगु पूवंका बी फैगु व झीगु क्रियाकलापं वातावरणय् लाइगु प्रतिकूल प्रभाव म्ह यायेगु ज्ञां व प्रविधि झीके दु । विश्वव्यापी नागरिक समाजया उदय प्रजातान्त्रिक व मानविय विश्व दयेकेत न्हूगु अवसर सृजना जूगु दु । झीगु वातावरणिय आर्थिक, राजनैतिक, सामाजिक व आध्यात्मिक हाथ्यात छगूया मेगु नाप स्वानाच्वंगु दु, उकिं हे झीपिं छपं छधी जुया समस्या ज्यंके फइ ।

जैविक समुदायया हनवाह व सम्मान

१. पृथ्वी व दक्व मानव जीवनया विविधताया सम्मान याये ।
  - क) दक्व जैविक प्रजातित छगूया मेगुनाप स्वापू दु, मानव जातियात थुकिया ज्याख्यलय दुसां मद्दुसां अपिं दक्वया मू दु धयागु खंयात मान्यता बी नु ।

ख) दक्व मानव जातिया अन्तरनिहित वौद्धिक, कलात्मक, नैतिक व अध्यात्मिक संभाव्यताय् आस्था तथा प्रत्येक मनूया प्रतिष्ठायात सम्मान वीत न्ह्यायेमाः ।

२. जैविक समुदाययात थुइका दुनुगलं मतिनायासे हेर विचार याय् ।
  - (क) प्राकृतिक स्रोतया छ्यलावुलां वातावरणय् लाइगु असरपाखे वचय् यायेगु व जनतायात फयां फच्छि अप्व संरक्षण यायेगु प्रत्येक मनूया दायित्व खः धयागु खँ स्वीकार याये ।
  - ख) स्वतन्त्रता, जां वं शक्ति अप्वया वं लिसे सामुहिक हितया संरक्षण यायेगु जिम्मेवारी अप्वया वनिगु खँ वाःचायेके ।
३. स्वतन्त्र, न्यायपूर्ण सहभागितामुलक व शान्तिपूर्ण समाज नी स्वने
  - क) समुदायया दक्व स्तरय् आधारभूत स्वतन्त्रता व मानव अधिकार सुनिश्चितयाना प्रत्येक मनुखं थःके दुगु क्षमता म्हसिका ह्वतात माले फयेकेमाः ।
  - ख) बांलाक म्वायेत माःगु फुक्क दयेका सामाजिक, आर्थिक न्याय व वातावरणया दायित्वया प्रवर्द्धन याये ।
४. थौ व कन्हेया सन्ततितय्गु नितिं पृथ्वीया उपहार व सौन्दर्ययात बचे याये ।
  - क) कन्हेया सन्ततितय्गु आवश्यकतां हे प्रत्येक युगमा क्रियाकलापं स्वतन्त्रतायात च्वन्ह्याकीगु खँ स्वीकार याये ।
  - ख) भविष्यया सन्ततितय्गु मूल्य, परम्परा व संस्थां पृथ्वीया मानव व मेगु वातावरणिय समुदाययात ता ई तकक चकंकक ह्वयेकेत ग्वहालि जुइ कथं मेपिन्त लः ल्हाये ।

वातावरणधीय ज्वखडुगा

५. जैविक विविधता व प्राकृतिक प्रक्रियां जीवन न्ह्याकेत मदयेकं मगाःगु पृथ्वीया वातावरणीय पद्धतियात संरक्षित व पुनस्थापित याये ।
  - क) मक्कं विकास योजना व नियमयात दक्वं थासं नाला वातावरणया संरक्षण

२.

- जावक विविधता व प्राकृतिक प्राकृतिक जावग र्हावकता नरवक गना. गु
पृथ्वीया वातावरणीय पद्धतियात संरक्षित व पुनस्थापित याये ।
- क) मुक्कं विकास योजना व नियमयात दक्वं थासं नाला वातावरणया संरक्षण
व पुनस्थापनाय् दक्क विकासया कुतः ला व लुसि थें स्वाये ।
- ख) जंगल व सामुद्रिक लागाया नापं प्रकृति व जैविक क्षेत्र आरक्षक
स्थापना व सुरक्षा याना पृथ्वीया जीवनयात तिबः जुइगु पद्धतिया
संरक्षण याये जैविक विविधता व झीगु प्राकृतिक सम्पदायात
संरक्षणयाना न्ह्यावलें म्वाका तये ।
- ग) न्हनावनाच्चंगु प्रजाति व सिमा स्वांमाया पुनरुत्थानया नितिं तिबः वी ।
- घ) मानव जातिं प्राकृतिक सिमा-स्वांमा व जाति वर्गय् याःगु हिलासुलिं
प्राकृतिक स्वजाति वर्गय् व वातावरणया नितिं हानिकारक सिमा-
स्वांमा पी मदयेके, अयागु सिमा-स्वांमा हां निसे ल्यहें थना छ्वये ।
- ङ) खाद्यान्न, लः वन्य जन्तु व सामुद्रिक जीव थें याःगु हानं हानं दयावइगु वस्तु
माक्व जक छ्यलाः वातावरण प्रणाली सुरक्षित जुइगु व्यवस्था नाले ।
- च) हानं वुयामवइगु व दयेके मफइगु खनिज पदार्थ थें याःगु सम्पदा
मफुइ कथं व वातावरण् ह्याकिं मवनिगु कथं जक छ्यले ।

६) पर्यावरण संरक्षणया दकले बांलागु तरिका नाला वातावरणयात
मस्यंके, थव बारे मफुसा सर्तकताया लँपु नाले ।

- क) वैज्ञानिक ज्ञां बांलाक मदुसां व थथेहे धका छुं मस्युसां वातावरणय्
तसकं बांमलाक्क क्षय जुइ थें याःगु गतिविधि याके मवी ।
- ख) छुं कथंया प्रस्तावित ज्यां वातावरणय् न्हास याइमखु धका तर्क याइपिन्त
दसि विया उत्तरदायि पक्षयात वातावरणीय नोक्सानीया नितिं जिम्मा
विइ ।
- ग) मुनावं वंगु दीर्घकालिन, अप्रत्यक्ष व विश्वव्यापी प्रभाव लाइगु
मानव क्रियाकलापयात नीति निर्णय दुने कुना वी ।
- घ) वातावरणया छुं नं व्वय् लाइगु प्रदुपणं वचेयायेत रेडियो धर्मिता,
विपाक्तता व मेगु ग्यानापुसे च्वंगु तत्व दयेके मवी ।

घ) वातावरणया छु न व्वय् लाइगु प्रदुपण वचयायत राडया धामता,
विपाक्तता व मेगु ग्यानापुसे च्वंगु तत्व दयेके मवी ।

ड) वातावरण क्षय याइगु सैनिक ज्या-खँ याके मवी ।

७. पृथ्वीयात पुनर्जिवन बीगु क्षमता, मानव अधिकार व सामुहिक कल्याण
यायेत उत्पादन, उपभोग व पुनरउत्पादनया नितिं पाय्छिगु तरिका नाले ।

क) उत्पादन व उपभोगयाना पिहाँवइगु वस्तु वान्छ्वय्गु म्ह याये,
हानं हानं छ्यले ज्युगु वस्तुया उपभोग व उत्पादन प्रणाली नाले
ल्यंगु वस्तु वान्छ्वया वातावरणय् लाइगु न्हासयात म्ह याये ।

ख) उर्जा व मेगु प्राकृतिक सम्पदा छ्यलेवल्य् वन्देज व क्षमतायात
ध्यानय्तया सौर्यताप व फय् थें याःगु हानं उपज जुइगु प्राकृतिक
स्रोतय् अप्व निर्भर जुइ ।

ग) वातावरणया मिखां पाय्छिगु प्रविधिया विकास याना न्यायसंगत
कथं लः ल्हाये ।

घ) छुं नं वस्तुया सेवाय् व मीगु मूल्यय् वातावरणीय व सामाजिक लागत
नं दुध्याके, गुकियाना उपभोक्ता वर्ग अयागु वस्तुया उत्पादनय्
वातावरणिय व सामाजिक मू यात वांलाक्क म्हसिके फइ ।

ड) विश्व न्यंकया स्वास्थ्य सेवाया सुनिश्चिततां हे सन्तानोत्पादन
स्वास्थ्य व उत्तरदायित्व पूर्ण पुनरत्पादनयात च्वन्ट्याके फइ ।

च) मगाः मचाःगु विश्वय् गुणस्तरयुक्तः जीव व भौतिक पर्याप्ततायात
मू विया जीवन न्ह्याके ।

८. वातावरण विषयया अध्ययनयात च्वन्ट्याकाः दुगु ज्ञानया व्यापक
कथं छ्यलेत विचाःया कालविल यायेत तिवः विइ ।

क) विकासोन्मुख देया आवश्यकतायात विशेष ध्यान विया अन्तर्राष्ट्रिय
स्तरया वैज्ञानिक व प्राविधिक ग्वहालियात तिवः विइ ।

ख) जीवित संस्कृतिया परम्परागत व आध्यात्मिक ज्ञानया संरक्षणं हे
वातावरणया संरक्षण व मानव कल्याण यायेत योगदान जुइगु खँ
स्वीकार याये ।

वातावरणया संरक्षण व मानव कल्याण यायित योगदान जुडुगु ख
स्वीकार याये ।

- ग) मानव स्वास्थ्य व वातावरण संरक्षणनाप स्वानाचवगु वंशानुगत
सूचंया नापं मू वंगु सूचं सार्वजनिक क्षेत्रय् वीगु याये ।

सामाजिक व आर्थिक न्याय

९. नैतिक सामाजिक व वातावरणिय आवश्यकता कथं गरीबी न्हंके ।
- क) स्वच्छ त्वनेगु लः नीगु फय्, खाद्य सुरक्षा, चा आवास व सरसफाई
सुनिश्चित यायेत माःगु राष्ट्रिय व अन्तर्राष्ट्रिय साधन पायछि कथं इने ।
- ख) प्रत्येक मनूतयूत शिक्षा व साधनं मुक्कं मानव जीवन सशक्त
याये । थःगु तुति थम्हं चुइ फयेकेत असक्त मनूतयूत सामाजिक
सुरक्षा व हेरचाहया प्रबन्ध याये ।
- ग) हेपय् याका च्वंपिन्त मान्यता वी, थाःगाः मदयेका च्वंपिनिगु
सुरक्षा याये, दुःखीया सेवा याये अले क्षमताया विकास यायेत व
थःगु इच्छा पूर्वकेत इमित सक्षम याये ।
- १०) आर्थिक क्रियाकलाप व संस्थायात न्यायपूर्णकथं जीवित मानव
विकासया प्रवर्द्धन याये ।
- क) राष्ट्र दुने व राष्ट्रतय् दयुइ सम्पत्ति न्यायपूर्ण रूपं इनेत तिवः वी ।
- ख) विकासोन्मुख राष्ट्रया बौद्धिक, आर्थिक प्राविधिक व सामाजिक
साधन अप्वयेका इयातुगु अन्तर्राष्ट्रिय ऋण भारं मुक्त याये ।
- ग) दक्व व्यापारिक क्रियाकलापया साधनया जीवित प्रयोग, वातावरण
संरक्षण व स्तरयुक्त प्रगतिशिल श्रमया सुनिश्चित याये ।
- घ) बहुराष्ट्रिय निगमत व अन्तर्राष्ट्रिय वित्तिय संस्थातयूत पारदर्शी धंगं ज्या
याके वी अले इमिगु ज्याया परिणामया नितिं इपिं हे जिम्मेवार याये ।
- ११) न्याय व लैगिक समानतायात मुक्कं विकासया पूर्व शर्त कथं नाले अले शिक्षा
दक्वसिया स्वास्थ्य व आर्थिक अवसर काये खनिगु सुनिश्चित याये ।
- क) मिसा व मस्तयूगु मानव अधिकार सुरक्षा याये अले इमि विरुद्ध
जुडुगु दक्व हिंसायात न्हंके ।

- क) मिसा व मस्तय्गु मानव अधिकार सुरक्षा याये अले इमि विरुद्ध जुइगु दक्व हिंसायात न्हंके ।
- ख) आर्थिक, राजनैतिक, नागरिक, सामाजिक व सांस्कृतिक जीवनया दक्व क्षेत्रय् बराबर साझेदार कथं निर्णयकर्ता, नेता व फाइदा दइगु समूहलय् महिला वर्गयात व्यक्ति कायेकेत तिवः वी ।
- ग) परिवारयात बल्लाके अले परिवारया दक्व दुजःतय् दथुइ सुरक्षा व मतिना अप्वयेके ।

१२) आदिवासी व अल्पसंख्यकतय्गु अधिकारय् विशेष ध्यान विया छुं भेदभाव मयासे मानव सम्मान, शारिरीक स्वास्थ्य व अध्यात्मिक कल्याणया अधिकारया समर्थन याये ।

- क) जाति, रंग, लिंग, लिंगजन्य प्रवृत्तिया नापं धार्मिक, भाषिक व राष्ट्रिय प्रजाति व सामाजिक उत्पत्तिया आधारे जुयाच्वंगु दक्व भेदभाव न्हंके ।
- ख) आदिवासी जनताया थःगु अध्यात्मिकता, ज्ञान, जमिन साधन वा मुक्कं जीवननाप स्वानाच्वंगु इमिगु अधिकारया समर्थन याये ।
- ग) जीवित समाज दयेकेत माःगु भूमिका पूर्वकेत सक्षमयाना झीगु समुदायया युवावर्गया सम्मान व समर्थन याये ।
- घ) सांस्कृतिक व अध्यात्मिक कथं मू वंगु असाधारण थाय्या संरक्षण व पुनरुद्धार याये ।

प्रजागन्त, जुहिंसा व क्षान्ति

- १३) दक्व थासय् प्रजातान्त्रिक संस्थायात बल्लाके, शासनय् पारदर्शिता व जवाफदेही याके वी । नीति निर्माणय् ब्वति कायेका न्याययात सशक्त याये ।
- क) वातावरणया खँय् विकास योजना व क्रियाकलापया विषय ध्वायुइकथं इलय् ब्वलय् सूचं काये दइगु व्यवस्था याये । गुकियाना इमिगु जीवनय् प्रभाव लाइगु खँय् व इमित यःगु विषयवारे दक्व मनूतयसं सिइमा, थुइमाः ।
- ख) स्थानीय, क्षेत्रीय व विश्वव्यापी नागरिक समाजया समर्थन याये ।

प्रभाव लाइगु खँय् व इमित यःगु विषयवारे दक्व मनूतयसं सिइमा, थुइमाः ।

- ख) स्थानीय, क्षेत्रीय व विश्वव्यापी नागरिक समाजया समर्थन याये ।
नीति-निर्माणय् ब्वति काये न्ह्यापिं मनूत व संस्थायात बांलाक्क
ब्वति कायेकेगुलि तिवः वी ।
- ग) विचार व अभिव्यक्तिया स्वतन्त्रता, शान्तिपूर्ण मुनेगु, संघ संस्था
चायेकेगु व असहति प्वंकेगु अधिकारया रक्षा याये ।
- घ) वातावरण स्यंकीगु, न्हंकीगु व उकथंया ज्या पनेत प्रभावकारी
प्रशासकीय व स्वतन्त्र न्याय प्रक्रियाया व्यवस्था याये ।
- ङ) दक्व सार्वजनिक व नीजि संस्थाय् भ्रष्टाचार न्हंके ।
- च) स्थानिय समुदाययात वातावरण हेरविचारया नितिं सक्षमयाना
सरकारी तहलय् वातावरण संरक्षणया दायित्व लःल्हाये, गुकिंयाना
इमिसं बांलाक्क ज्या याये फइ ।

१४) मुक्कं जीवन न्ह्याकेत माःगु औपचारिक शिक्षा, ज्यूताकाछिं सयेका-
सीका काइगु ज्ञान, मूल्य व दक्षतायात छथाय् हे मुने ।

- क) मुक्कं विकासय् सक्रिय कथं योगदान वी फयेकेत विशेषयाना
मस्त व युवा वर्गयात शैक्षिक अवसर वी ।
- ख) मुक्कं शिक्षाया विकासया नितिं कला, मानविकी व विज्ञान शिक्षाया
योगदानयात तिवः बिइ ।
- ग) वातावरण व सामाजिक हाथ्याया विषय जागरण हयेत संचार
माध्यमया भूमिका प्रवर्द्धन याये ।
- घ) मुक्कं जीवनपद्धतिया नितिं नैतिक व आध्यात्मिक शिक्षाया
महत्वयात मान्यता वी ।

१५) दक्व जीवित प्राणितय्त बांलाक्क व्यवहारयाना हने ।

- क) मानव समाजय् च्वपिं जीव जन्तुतयत् दुर्व्यवहार व विपत्ति पाखे वचय्
याये ।

- क) मानव समाज चर्षि जीव जन्तुतयत् दुर्व्यवहार व विपत्ति पाखे वचय याये।
- ख) शिकार, जाः तथा लाइगु व न्या लायेगु ज्यां उत्पन्न जुइगु विपत्तियात न्हंका वन्यजन्तुया सुरक्षा याये।
- ग) विकासया लक्ष्य दुने मलापिं प्रजातिया हानि नोक्सानियात पूर्वक दिके।

१६) शान्ति, अहिंसा व सहनशिलाताया संस्कृतियात च्वन्ट्याके।

- क) राष्ट्र दुनेया दक्व जनता वा राष्ट्र राष्ट्र दथुइ धःधवय समझदारी, ऐक्यवद्धता व सहयोगयात तिवः विया समर्थन याये।
- ख) हिंसात्मक ज्या-खँ दिकेत व्यवस्थित रणनिति छ्यले अले वातावरणया वारे विवाद व ल्वापु दक्वसियां मंका कुतलं ज्यंके।
- ग) राष्ट्रिय सुरक्षा व्यवस्थायात उत्तेजना मजुइक व रक्षा प्रवृत्ति कथं असैन्यकरण याये अले सैनिक साधनयात वातावरण पुनस्थापनाया नापं शान्तिपूर्ण उद्देश्यया नितिं छ्यले।
- घ) परमाणविक, जैविक र रासायनिक ल्वाभः आम विनास याइगु ल्वाभःयात न्हंका छ्वये।
- ङ) पृथ्वीया दुने व पिनें अन्तरिक्ष छ्यला वातावरण संरक्षण व शान्तियात क्वातुके।
- च) शान्ति धः नाप, मेपिंनाप, मेगु संस्कृतिनाप, मेगु जीवननाप पाय्छि कथंया स्वापुतिं दयेकुगु पृथ्वी व वया व्यापक परिवेश गुकी दक्व अंश दुगुयात हे शान्ति धका स्वीकार याये।

विश्वव्यापी उत्तरदायित्व

धःपि आकांक्षा पूर्वकेत झीसं विश्वव्यापी उत्तरदायित्वया भावना तथा दक्व पृथ्वीव्यापी समुदाय व झीगु स्थानीय समुदायनाप म्वायेगु निर्णय यायेमाः।

थःपि आकांक्षा पूर्वकेत झीसं विश्वव्यापी उत्तरदायित्वया भावना तथा दक्व पृथ्वीव्यापी समुदाय व झीगु स्थानीय समुदायनाप म्वायेगु निर्णय यायेमाः । झी छगू हे इलय् छगू हे विश्वया थी थी राष्ट्रया नागरिक खः, गन स्थानिय व विश्वया दथुइ छगूया मेगुनाप स्वापू दु । मानव जाति व व्यापक विश्व समुदायया वर्तमान व भविष्यया कल्याणया नितिं दक्व व्यक्तिया उत्तरदायित्व दु । अस्तित्वया रहस्यप्रति श्रद्धा, जीवन द्यद्धा प्रति कृतज्ञता व व्यापक प्रकृतिया मानवीय धासय् विनम्रताकथं झी म्वाय्गुलि हे मानवयाके छप्पं छधीया भावना व दक्व कथंया जीवन नापया स्वापू तसकं क्वातुइ ।

च्वन्ट्याना वनाच्वंगु विश्व समुदाय नैतिक आधार पूर्वकेत झीगु नितिं माःगु आधारभूत मूल्य व मंका किपा माःगु दु । उके दक्व मनूत, संगठनत, व्यावसायिक प्रतिष्ठानत सरकार व वहर्राष्ट्रिय निगमतय्गु आधारयात निर्देशन वीत व मूल्यांकन यायेत झी दक्व क्वय् न्हयथना कथंया मुक्कं जीवनपद्धतिया मंका स्तरया आत्मनिर्भरप्रति विश्वास याये ।

थःपि आकांक्षा पूर्वकेत झीसं विश्वव्यापी उत्तरदायित्वया भावना तथा दक्व पृथ्वीव्यापी समुदाय व झीगु स्थानीय समुदायनाप म्वायेगु निर्णय यायेमाः ।

इतिहासय् थ्वया न्हयो गुवले हे मजूकथं नःलि स्वनेत झीगु मंका भाग्यं न्वानाच्वंगु दु । पृथ्वी वडापत्रय् न्हयथनातःगु सिद्धान्तं नःलि स्वनेगु खँया प्रतिज्ञा याना तःगु दु । थयागु प्रतिज्ञा पूर्वकेत वडापत्रया मूल्य व उद्देश्ययात नालेत व प्रवर्द्धन यायेत झी प्रतिबद्ध जुइमाः ।

थुकिया नितिं दकले न्हापां झीगु नुगः व न्हयपुइ हिलासु हयेमाः । थ्वकिं विश्वव्यापी आत्मनिर्भरता व उत्तरदायित्व थुइके माय्का वी । झीसं

स्थानिय, क्षेत्रिय व विश्वव्यापी मुक्कं जीवन पद्धतियात नाला उकि दुने दुवाला विकासया ज्या यायेमाः । शीगु सांस्कृतिक विविधता अमूल्य सम्पदा खः अले ध्वकिं शीगु परिकल्पना पूर्वकेत थःथःगु कथं लँपु दयेका वी । पृथ्वी वडापत्रया उत्पतिया मू विषयलय शीगु खँल्हावलहा विश्वव्यापी व गहन कथं न्ह्याकेमाः । ध्व ज्यां हे शीत अन्वेषणयाना सत्य व बुद्धिया मालेज्या यायेत ग्वाहालि याइ ।

महत्वपूर्ण मूल्यया दथुइ जीवनय् तनाव जुयाच्वनि । ध्वकिया अर्थ ल्ययेत थाकुइगु खः । अयूसां शीसं विविधतायात एकताय् मंका कल्याणयात स्वतन्त्र व दीर्घकालिन लक्ष्ययात अल्पकालिन उद्देश्यय् हीकेगु तरीकात पत्ता लगे यायेमाः । प्रत्येक व्यक्ति, परिवार, संगठन व समुदायया तःजिगु भूमिका दइ । कला विज्ञान, धर्म, शैक्षिक संस्थान, संचार माध्यम, व्यावसायिक प्रतिष्ठान, गैरसरकारी संस्थान व सरकारया थःथःगु कथं रचनात्मक नेतृत्व वीत आव्हान याःगु दु । प्रभावकारी शासनया नितिं सरकार, नागरिक समाज व व्यवसायीतय्गु दथुइ समझदारी जुइमाः ।

विश्व समुदाय म्वाकातयूत विश्वया राष्ट्रतसे संयुक्त राष्ट्रप्रति थःपिनिगु प्रतिबद्धतायात लिसा काये फयेमाः । थौं कन्हे अन्तर्राष्ट्रिय सन्धि सम्झौताया दायित्व पूर्वकेमाः अले पृथ्वीया वडापत्रया सिद्धान्तयात वातावरण व विकासया वारे अन्तर्राष्ट्रिय कथं बाध्यात्मक कानूनयात मान्यता विया उकियात व्यवहारे छ्यलेत ग्वाहालि व समर्थन यायेमाः ।

थौं न्हू जीवन हनेया नितिं जागरण हयेत लुमंकेमाःगु ई जुइ व्यु । ध्व ई विकासयात जीवन्त याना तयेत, न्याय व शान्तिया नितिं जुइगु संघर्ष च्वन्ह्याकेत व जीवन न्हइपुक्क उत्सव न्यायेकेगु ई जुइ व्यु ।

स्वापू तयेगु थाय्

अन्तर्राष्ट्रिय